

Завідувач кафедри політичних наук і права

«30 червня» 2023 р.

/Перегуда Є.В. /

Розробник силябусу

/Гербут Н.А./

СИЛАБУС

Сучасний парламентаризм

(назва освітньої компоненти (дисципліни))

1) Шифр за освітньою програмою: ОКФ11
2) Навчальний рік: 2024/2025
3) Освітній рівень: перший рівень вищої освіти (бакалавр)
4) Форма навчання: денна, заочна
5) Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
6) Спеціальність, назва освітньої програми: 052 «Політологія», ОП «Політичний менеджмент»
8) Статус освітньої компоненти: обов'язкова
9) Семестр: 4, 5
11) Контактні дані викладача: доц., к.п.н. Гербут Надія Анатоліївна. Головний корпус КНУБА, кім. 431. Профіль викладача: : http://surl.li/fkked E-mail: gerbut.na@knuba.edu.ua ; тел.: 0442415566.
12) Мова викладання: українська
13) Пререквізити (дисципліни, які необхідно вивчити, щоб слухати цей курс): «Неоінституціоналізм та сучасні політичні інститути в сфері державної влади».
14) Мета курсу: засвоєння студентами основних етапів становлення парламентаризму як політичного інституту, основних характеристик представницької демократії, класичних теорій парламентаризму, структури парламентів, особливостей організації їх роботи та функцій, законотворчий процес.

15) Результати навчання:

№	Програмний результат навчання	Метод перевірки навчального ефекту	Форма проведення занять	Посилання на компетентності
1.	ПРН6. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.	Обговорення під час занять, тести, есе, контрольні роботи.	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК6 СК2 СК6
2.	ПРН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.	Обговорення під час занять, тести, есе, контрольні роботи.	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК1 СК2 СК5

Шифр Спеціальності 052	Назва спеціальності, освітньої програми «Політологія», «Політичний менеджмент»	Сторінка 1 з 10
------------------------------	--	-----------------

3.	ПРН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.	Обговорення під час занять, тести, есе, контрольні роботи.	Лекції, практичні заняття	ІК СК5 СК6 ДСК1
4.	ДПРН1. Вміти готувати пропозиції стосовно розгляду, ухвалення й утілення в життя політичних рішень.	Обговорення під час занять, тести, есе, контрольні роботи.	Лекції, практичні заняття	ІК ЗК1 СК5 СК6 ДСК1

16) Структура курсу:

Лекції, год.		Практичні заняття, год.	Лабораторні заняття, год.	Курсовий проект/ курсова робота РГР/Контрольна робота	Самостійні робота здобувача, год.	Форма підсумко- вого контролю
Денна	40	40		Контрольна робота	70	екзамен
Заочна	8	18		Контрольна робота	124	екзамен
Сума годин:					150	
Загальна кількість кредитів ECTS					5	
Кількість годин (кредитів ECTS) аудиторного навантаження:					для денної: 80 (2,67); для заочної: 26 (0,87)	

17) Зміст курсу: (окремо для кожної форми занять – Л/Пр/Лаб/ КР/СРС)

Лекції:

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади вивчення парламентаризму. Моделі та структура парламентів.

Тема 1. Поняття та сутність парламентаризму (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 2. Історія становлення парламентаризму в Західній Європі та США (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 3. Формування та розвиток класичних теорій парламентаризму в Західній Європі та США (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 4. Основні ідеї парламентаризму в українській політичній думці (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 5. Парламент та представницька демократія (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 6. Класичні моделі парламентаризму. Парламентський бікамералізм та однопалатні парламенти (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 7. Основні органи та порядок роботи парламентів (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Змістовий модуль 2. Організація діяльності та функції Верховної Ради України.

Тема 8. Структура та організація діяльності Верховної Ради України (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 9. Функції парламентів. Представницька функція Верховної Ради України (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 10. Законодавча функція Верховної Ради України (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 11. Установча функція Верховної Ради України (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 12. Контрольна діяльність Верховної Ради України (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 13. Роль Верховної Ради України в бюджетному процесі (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 14. Зовнішньополітична функція Верховної Ради України. Воєнний парламентаризм (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 15. Діяльність парламентарів, норми депутатської етики (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Змістовий модуль 3. Європейський досвід парламентаризму

Тема 16. Участь громадськості у роботі парламенту: європейський досвід та українські реалії (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 17. Парламент Великобританії: структура, організація діяльності та функції (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 18. Парламент ФРН: структура, організація діяльності та функції (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 19. Парламент Франції: структура, організація діяльності та функції (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Тема 20. Європейський парламент: передумови створення, структура, функції та порядок роботи (лекція - 2 год, практ.заняття – 2год.).

Теми індивідуальних робіт.

1. Актуальність поглядів Е. Берка щодо парламенту та представництва в контексті українських реалій.
2. Ідеї парламентаризму Дж. Локка, І. Бентама, Дж. Мілля та Ш. Монтеск'є: порівняльна характеристика.
3. Питання розподілу гілок влади в роботах А. Гамільтона, Дж. Медісона, Т. Джефферсона.
4. Формування та розвиток теорій парламентаризму в Німеччині: ідеї І. Канта та Г. Гегеля.
5. Природа представницького мандату та види мандатів.
6. Пропозиції конституційних змін до проєктів конституції Г. Андрузького з позицій сучасного розуміння демократії.
7. Політичний аналіз проєкту основ статуту українського товариства «Вільна Спілка»-«Вольный Союз» М. Драгоманова з точки зору засад сучасного парламентаризму та українських реалій.
8. Порівняльно-політологічний аналіз поглядів А. Токвіля, Н. Хеншелла та Ф. Манова щодо абсолютизму та політичного представництва.
9. Еволюційні процеси гендерного представництва у Верховній Раді України.
10. Вплив виборчих систем на формування парламенту: на прикладі виборів до Верховної Ради України.
11. Впровадження бікамералізму для України: переваги та недоліки.
12. Порівняльно-політологічний аналіз функціонування двопалатних парламентів в унітарних та федеративних державах.
13. Формування депутатських фракцій та груп на прикладі двох скликань ВРУ.
14. Діяльність комітетів Верховної Ради України: case study.
15. Парламентська опозиція у Верховній Раді України IX скликання: повноцінний суб'єкт політичної діяльності чи статист? Чи потрібен закон про опозицію?
16. Гендерні квоти в контексті ліберальної ідеології.
17. Парламент у вигляді «міні зліпку» суспільства: чи це можливо?
18. Зовнішньополітична функція Верховної Ради України.
19. Внесення змін до Конституції України: case study.
20. Порівняльно-політологічний аналіз установчих повноважень Верховної Ради України за часів президентсько-парламентської та парламентсько-президентської форм правління.
21. Контрольна діяльність Верховної Ради України: case study.
22. Специфіка роботи тимчасової слідчої комісії: case study.
23. Парламентський контроль за урядом.
24. Форми парламентського контролю в країнах Європейського Союзу та в Україні: порівняльний аналіз.
25. Участь Верховної Ради України в бюджетному процесі: на прикладі одного з трьох останніх років.
26. Порівняння структури та функцій Європарламенту та Верховної Ради України.
27. Депутатська етика в контексті українських реалій.
28. Юридична відповідальність депутатів: case study.
29. Участь громадськості у роботі Верховної Ради України: case study.
30. Діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: case study.
31. Порівняльний аналіз структури та функцій парламентів Німеччини та України.
32. Порівняльний аналіз структури та функцій парламентів Франції та України.

Індивідуальне завдання підлягає захисту Здобувачом на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, Здобувачи можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 10 до 15 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді дидактичного проєкту, у формі презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь Здобувача у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Шифр Спеціальності 052	Назва спеціальності, освітньої програми «Політологія», «Політичний менеджмент»	Сторінка 1 з 10
------------------------------	--	-----------------

18) Основна література:

Гошовська В.А. Парламентаризм: підручник. 2-ге вид. /В.А.Гошовська та ін. К. : НАДУ, 2019. 704 с.
Парламент, вибори та технології: Практичний курс для студентів / Бондарчук А. та ін. К.: ОПОРА, 2017. С. 96.
Сучасний парламентаризм : український та світовий виміри : монографія / І. С. Хмелько, О.Ю.Бруслик, О.П.Євсєєв, І. В. Мукомела ; Нац. акад. правових наук України, Н.-д. ін-т держ.будівництва та місцевого самоврядування. Харків : Юрайт, 2018. 197 с.
Теорія парламентаризму : навч. посіб. / М. А. Бучин, У. В. Ільницька, Л. О. Кучма, Я.Б. Турчин; Нац. ун-т "Львів. політехніка". Л., 2011. 391 с.
Шаповал В.М. Конституційний контур парламенту : Посібник для народних депутатів України. К.: Друкарський дім Олега Федорова, 2019. 118 с.
Гербут Н.А. Сучасний парламентаризм: методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів спеціальності 052 «Політологія». Київ-Тернопіль: КНУБА, Ф-ОП Шпак В.Б., 2021.

19) Додаткові джерела:

- А як у них? Світові парламентські практики / Створено в рамках Програми USAID «РАДА: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво», 2016. URL: https://radaprogram.org/sites/default/files/publications/yak_u_nyh-_svitovi_parlamentski_praktyku._2016_rik._drukovana_versiya.pdf (дата звернення 12.06.2023).
- Андріяш В. І. Верховна рада як національний інститут захисту прав національних меншин. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2014. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2014_3_5 (дата звернення 23.05.2023).
- Атаманова Н.В. Роль та значення міжнародних договорів у національній правовій системі України. *Право і суспільство*. 2020. №2. С. 7-13.
- Бюджетний процес у Верховній Раді України. Розгляд проекту Закону про Державний бюджет України/ заг. ред. Гудзинський С.О., Крижанівський В.П. К.: ФОП Москаленко О.М., 2016. 140 с.
- Воєнний парламентаризм: як парламентарії відпрацювали в умовах спільної загрози. 2022 / Лабораторія законодавчих ініціатив. URL: <http://surl.li/meqon> (дата звернення 1.06.2023).
- Войтович Н. Інститут народного представництва в концепції правової держави Богдана Костяківського. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. 2015. Sv. 2, Vyd. 1. С. 188-193.
- Волошук О. Бікамералізм як одна з провідних тенденцій в сучасному світі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2014. Вип. 1. С. 47-53.
- Гадяцька унія 1658 року. Київ, 2008. 342 с. URL: <http://surl.li/fbwhs> (дата звернення 23.05.2023).
- Гегель Г. Основи філософії права. К.: Юніверс, 2000. 336 с.
- Гербут І.А. Виборчі системи в аспекті інтересів опозиційних партій та репрезентативності парламенту в сучасній Україні. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2015. Вип. 2. С. 252-266.
- Гербут Н. А. Вплив виборчих систем на гендерне представництво у Верховній Раді України. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2015. Вип. 2. С. 266-280.
- Гербут Н. А. Гендерна рівність у контексті представницької демократії. *Держава і право. Серія Політичні науки*. 2016. Вип. 74. С. 80-90.
- Гербут Н. А. Гендерні квоти: від ліберального поняття рівності до рівності результатів. *Людина, суспільство, політика: актуальні виклики сучасності: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 24-25 лютого 2017 р.) / за заг. ред. д. політ.н., професора Д.В. Яковлева. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2017. С.48-52.*
- Гербут Н. А. Представництво жінок в парламенті: європейський досвід та українські реалії. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2011. №4 (54). С. 207–218.
- Гомонай В.В. Роль Верховної Ради України в механізмі реалізації зовнішньої політики держави. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2020. № 43. С. 30-33.
- Гошовська В.А. Парламентаризм: підручник / В.А.Гошовська та ін. К. : НАДУ, 2016. 672 с.
- Грушевський М.С. Твори: у 50 т. Львів: Світ, 2005. Т. 2: Серія «Суспільно-політичні твори (1907—1914)». 704 с.
- Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть. К.: Т-во «Знання» України, 1991. 240 с.
- Дж. Мілль. Роздуми про представницьке врядування. URL: <http://litopys.org.ua/mill/mill06.htm> (дата звернення 7.05.2023).
- «Довгострокові ефекти впровадження бікамералізму в Україні». Аналітична доповідь. 15.11.2011 / Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/politika/dovgostrokovi-efekti-vprovadzhennya-bikameralizmu-v-ukraini-analitichna> (дата звернення 30.05.2023).
- Динник І. П. Депутатська етика для парламентарів: європейський досвід та Україна. *Економіка та держава. Серія: Державне управління*. 2017. № 2. С. 12-15.
- Довідник парламентаря 01. Основні аспекти законотворчого процесу / Крижанівський В.П., Нечипоренко Л.О., Рахімкулов Е.Р., Чередніченко С.Г. К.: ФОП Москаленко О. М., 2014. 78 с.
- Договори і постанови прав і свобод військових між Ясновельможним Його Милості паном Пилипом Орликом, новообраним гетьманом Війська Запорізького, і між генеральними особами, полковниками і тим же Військом Запорізьким з повною згодою з обох сторін. Підтвержені 5 квітня 1710 року від Різдва Христового / Верховна Рада України. URL: <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1710.html> (дата звернення 8.05.2023).
- Драгоманов М. «Вільна Спілка»-«Вольный Союз». Спроба української політико-соціальної програми. URL: <http://www.ditext.com/drahomanov/union/free-union.html> (дата звернення 07.07.2023).
- Дурдинець М.Ю. Філософсько-правове підґрунтя впровадження бікамералізму в Україні: історія, сучасність та перспективи. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6. С. 201–206.
- Жадан О.В. Європейський парламентаризм: становлення та тенденції розвитку. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2022. № 6. С. 69-75.

- Європейський Союз. Посібник для журналістів. К.: Представництво Європейського Союзу в Україні, 2012. 77с.
- Здійснення контрольних функцій парламентськими комітетами. Info Brief, 2017 / Європейський інформаційно-дослідницький центр. URL: <https://radaprogram.org/sites/default/files/infocenter/publications/29137.pdf> (дата звернення 68.05.2023).
- З парламентами яких країн підтримує зв'язки Верховна Рада. 08 квітня 2021 / Громадянська мережа ОПОРА. URL: <https://www.oporaua.org/news/parliament/22988-z-parlamentami-iakikh-krayin-pidtrimuie-zv'язki-verkhovna-rada> (дата звернення 11.06.2023).
- Забокрицький І.І. Проблеми правового статусу міжнародних договорів України у системі джерел конституційного права України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки.* 2015. № 825. С. 69–78.
- Зозуля О.І. Контрольна функція комітетів Верховної Ради України: поняття, ознаки та значення. *Право і суспільство.* 2019. С. 10-16.
- Єрмолаєв В. Вищі представницькі органи влади в Україні: історія, теорія та практика. Харків : Право, 2017. 448с.
- Історія політичної думки України: підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів: Новий Світ-2000, 2017. 632 с.
- Кирило-Мефодіївське товариство: у 3 т. К.: Наукова думка, 1990. Т.1. 544 с.
- Кирило-Мефодіївське товариство: у 3 т. К.: Наукова думка, 1990. Т.2. 696 с.
- Кислий П., Вайз Ч. Становлення парламентаризму в Україні: На тлі світового досвіду. - К.: Абрис, 2000. 414 с.
- Колух В.В. Участь парламенту у формуванні уряду як спосіб реалізації установчої функції (Міжнародна практика та українські реалії). *НТУУ «КПІ»: Політологія. Соціологія. Право.* 2014. Вип 2. №22. С.117-123.
- Конончук С., Валєвський О., Ярош О. Практика бікамералізму в унітарних державах (порівняльний аналіз). К.: Агентство “Україна”, 2008. 112 с.
- Конституційне право України: прагматичний курс: навч. посіб. /за заг. ред. М.В. Афанасьєвої, А.А. Єзерова. Одеса: Юридична література, 2017. 256 с.
- Контрольні функції парламенту: український та зарубіжний досвід / за заг. ред. Ковриженко Д.С. К.: Лабораторія законодавчих ініціатив, 2006. 112 с.
- Косінов С.А. Парламентський контроль за урядом: порівняльно-правовий аспект. *Юрист України.* 2013. № 2 (23). С. 20-28.
- Костицька І.О. Політико-правова природа представницьких органів влади. *Соціологія права.* 2011. №1. С. 45-49.
- Костицька І.О. Теоретико-правові питання визначення ролі парламентарія в суспільстві. *Право і суспільство.* 2020. №2. С. 68-74. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/2_2020/part_1/14.pdf (дата звернення 16.07.2020).
- Костицька І.О. Юридична відповідальність депутата парламенту як прояв відповідальності держави перед народом і людиною. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право».* 2020. Вип.29. С. 113-119. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/15768/14923> (дата звернення 16.04.2023).
- Крижанівський В.П., Крук О.І., Лінецький С.В. Діяльність народного депутата України у Верховній Раді України: Посібник для народних депутатів України. К.: Друкарський дім Олега Федорова, 2019. 104 с.
- Кресіна І., Кресіна О. Гетьман Пилип Орлик і його Конституція. К.: ПБП «Фотовідеосервіс», 1993. 80 с.
- Кресіна І., Ярош О. Реформування виборчої системи України: гендерні аспекти. *Вісник Центральної виборчої комісії.* 2007. №2. С.45-51.
- Куян І.А. Парламентаризм як втілення народного суверенітету: проблеми теорії і практики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Право.* 2012. №19. С. 184–187.
- Лінецький С. Кушніренко В. Контрольні повноваження комітетів Верховної Ради України К.: Програма РАДА, 2015. 48 с.
- Локк Дж. Два трактати про врядування. К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. 265 с.
- Ломжець Ю. Основні історичні етапи становлення і розвитку інституту парламентаризму. *Грані.* 2012. Вип.85. №5. С.137-141.
- Максак Г. Діяльність міжпарламентської асамблеї. Рекомендації щодо поліпшення парламентського виміру. 23.03.2021 / Українська ПРИЗМА. Рада зовнішньої політики. URL: <http://prismua.org/ear-euronest/> (дата звернення 11.05.2023).
- Максакова Р.М. Установча функція парламенту: проблеми визначення змісту та порядку реалізації. *Право і суспільство.* 2015. №6. С. 37-43.
- Методичні рекомендації з відстеження законопроектів та доступу громадськості до законодавчого процесу / ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив», 2016. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/mod/resource/view.php?id=37691> (дата звернення 14.05.2023).
- Мігальчина І. Міжнародна діяльність Верховної Ради України четвертого скликання в контексті розвитку світового парламентаризму. *Етнічна історія народів Європи.* 2016. Вип. 48. С. 127-132.

Шифр Спеціальності 052	Назва спеціальності, освітньої програми «Політологія», «Політичний менеджмент»	Сторінка 1 з 10
------------------------------	--	-----------------

- Міжнародна діяльність / Верховна Рада України. URL: https://www.rada.gov.ua/interactive_ (дата звернення 17.05.2023).
- Міжпарламентські контакти Верховної Ради. Аналітика. 02 квітня 2018 / Громадянська мережа ОПОРА. URL: <https://rada.org.ua/org/analitika/zviti/21658-mizhparlamentski-kontakty-verkhovnoi-rady> (дата звернення 17.05.2023).
- Нечипоренко О.Л. Знайомтесь: Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. К.: Ін-т громадян. сусп-ва, 2003. 24 с.
- Немирич Ю. Роздуми про війну з московитами. К.: Академперіодика, 2014. 60 с.
- Оріховський-Роксолан С. «Напучення королеві польському Сигізмунду-Августу». URL: http://izbornyk.org.ua/old14_16/old14_08.htm#or2 (дата звернення 12.05.2023).
- Основи вітчизняного парламентаризму: Підручник: у 2 т. / за заг. ред. В. Гошовської. К.: НАДУ, 2011, 2012. Т.1. 408 с.
- Підсумки роботи Верховної Ради України протягом п'ятої сесії (пленарна та міжнародна діяльність). 10 лютого 2017 / Голос України. URL: <http://www.golos.com.ua/article/284122>
- Повноваження та функції ВР України / Каталог юридичних позицій Конституційного Суду України (1997-2020 роки). URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/512-povnovazhennya-ta-funkcii-vr-ukrayiny> (дата звернення 01.05.2023).
- «Проблемні аспекти реалізації представницької функції Верховної Ради України». Аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень, 31.03.2014. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/politika/problemni-aspekti-realizacii-predstavnickoi-funkcii-verkhovnoi-radi-ukraini> (дата звернення 14.06.2023).
- Сарган О.В. Зовнішньоекономічна функція Верховної Ради України: історико-правовий аналіз / Наукові записки. К.: КМ Академія, 2006. Т. 53. С. 56-59.
- Сас О. Зарубіжний досвід організаційного забезпечення роботи парламентів. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2011. Вип.7 №4. С. 61-64.
- Сичова А.О. Модель парламенту в умовах війни: формат колаборації. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2023. Вип. 1(57). С. 120-127.
- Слухання у комітетах Верховної Ради України. Практичний посібник. К: Видавництво «Заповіт», 2007. 68 с.
- Снігур І. Установчі повноваження Верховної Ради України щодо формування державних органів. *Публічне право*. 2011. №1. С.13-17.
- Токвіль А. Давній порядок і Революція. К.: Юніверс, 2000. 224 с. URL: <http://litopys.org.ua/tocq/toq.htm> (дата звернення 11.06.2023).
- Токвіль А. Про демократію в Америці. К.: Видавничий дім «Всесвіт», 1999. 590 с. URL: <http://litopys.org.ua/tocq/toc.htm> (дата звернення 11.06.2023).
- Трутенко А.О. Роль Верховної Ради України у формуванні та реалізації зовнішньої політики держави. *Панорама політологічних студій*. 2012. Вип. 9. С. 27-32.
- Установча функція Верховної Ради України. Інфографіка, 2019 / ПРООН в Україні. URL: https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/democratic_governance/from-elections-to-mandateleaflet.html (дата звернення 07.06.2023).
- Участь громадськості в роботі парламенту та законотворчому процесі. Адвокація / Теренінговий центр Програми USAID РАДА, 2020. URL: <https://drive.google.com/file/d/1qRKqCncig47mpGtUlo5Fggx97hTVOz6t/view?usp=sharing> (дата звернення 12.06.2023).
- Фалалєєва Л. Г. Європейський Парламент: правовий статус та роль у забезпеченні прав громадян Європейського Союзу. *Правова держава*. 2018. Вип. 29. С. 313-323.
- Федорів У. Американські концепції парламентаризму. *Вісник Прикарпатського університету. Політологія*. 2015. Вип.9. С. 94-102.
- Форми парламентського контролю в країнах Європейського Союзу / Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України, 2020. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28976.pdf> (дата звернення 10.05.2023).
- Француз-Яковець Т.А. Демократія, парламенти та бікамералізм. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2014. Випуск 1 (4). С. 66-75.
- Хмельова І.Є. Практичний коментар до Закону України №1052-іх від 03.12.2020 року (Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення ефективної реалізації парламентського контролю). Київ: Програма РАДА, 2021. 29 с
- Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країн: Підручник. К.: АртЕк, 2001. 264 с.
- Шаповал В.М. Конституційний контур парламенту : Посібник для народних депутатів України. К.: Друкарський дім Олега Федорова, 2019. 118 с.
- Шаповал В. Парламент як представницький орган. *Право України*. 2015. №3. С. 54-71.

Шифр Спеціальності 052	Назва спеціальності, освітньої програми «Політологія», «Політичний менеджмент»	Сторінка 1 з 10
------------------------------	--	-----------------

Шаповал Т. Про особливості парламентаризму в Україні. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2013. №1. С.36-41.

Щербак Ю. М. Законотворчість: міжнародна діяльність Верховної Ради України і парламентів світу. К. : Заповіт, 2008. 112 с.

Як працює Європейський Союз. Довідник інституцій ЄС / Є. К.: ТОВ «FLG Energy», 2011. 48 с.

Яковюк І. В. Європейський Парламент: динаміка правового статусу. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2014. Вип. 27. С. 62-76.

Яровой Т.С. Основні форми правління і парламентаризм: правові аспекти взаємодії. *Часопис Київського університету права*. 2012. №2. С.77-80.

Pitkin H. The Concept of Representation. Berkeley: University of California Press, 1967. 287 p.

Нормативно-правові акти:

Бюджетний кодекс України. Документ 2456-VI. Редакція від 20.09.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20150920#Text> (25.05.2023).

Виборчий кодекс України. Документ 396-IX. Редакція від 24.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення 02.05.2023).

Декларація про державний суверенітет України. Документ 55-XII. Прийняття від 16.07.1990. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (дата звернення 28.03.2023).

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення ефективної реалізації парламентського контролю». Документ 1052-IX. Прийняття від 03.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-20#Text> (дата звернення 01.05.2023).

Закон України «Про всеукраїнський референдум». Документ 1135-IX. Прийняття від 26.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text> (дата звернення 01.05.2023).

Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». Документ 2411-VI. Редакція від 08.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення 28.05.2023).

Закон України «Про комітети Верховної Ради України». Документ 116/95-ВР. Редакція від 11.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text> (дата звернення 25.05.2023).

Закон України «Про міжнародні договори України». Документ 1906-IV. Редакція від 11.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text> (дата звернення 04.05.2023).

Закон України «Про правонаступництво України». Документ 1543-XII. Набрання чинності від 05.10.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1543-12#Text> (дата звернення 11.05.2023).

Закон України «Про Рахункову палату». Документ 576-VIII. Редакція від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text> (дата звернення 27.05.2023).

Закон України «Про Регламент Верховної Ради України». Документ 1861-VI. Редакція від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text> (дата звернення 11.04.2023).

Закон України «Про статус народного депутата». Документ 2790-XII. Редакція від 24.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text> (дата звернення 25.02.2023).

Закон України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України». Документ 400-IX. Редакція від 03.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-20#Text> (дата звернення 1.11.2022).

Конституція України. Документ 254к/96-ВР. Редакція від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 1.07.2022).

Постанова Верховної Ради України «Про затвердження Положення про помічника-консультанта народного депутата України». Документ 379/95-ВР. Редакція від 24.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/379/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 25.12.2022).

Постанова Верховної Ради України «Про основні напрями зовнішньої політики України». Документ 3360-XII. Втрата чинності від 20.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text> (дата звернення 1.05.2023).

Постанова Верховної Ради України «Про фінансове забезпечення діяльності народних депутатів України». Документ 2240-VIII. Редакція від 03.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2240-19#Text> (дата звернення 04.04.2023).

Постанова Верховної Ради Української РСР «Про реалізацію Декларації про державний суверенітет України в сфері зовнішніх зносин». Документ 581-XII. Прийняття від 25.12.1990. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/581-12#Text> (2.05. 2023).

Розпорядження Голови Верховної Ради України «Про деякі питання забезпечення документообігу у Верховній Раді України в електронній та паперовій формах». Документ 19/21-ПГ. Редакція від 04.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/19/21-%D1%80%D0%B3#Text> (дата звернення 06.03.2023).

Розпорядження Голови Верховної Ради України «Про затвердження Положення про Апарат Верховної Ради України». Документ 769/11-ПГ. Редакція від 12.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/769/11-рг#Text> (дата звернення 05.05.2023).

Розпорядження Голови Верховної Ради України «Про затвердження Положення про Секретаріат Голови Верховної Ради України». Документ 911к/20-РГ. Прийняття від 10.12.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/911k/20-rg#Text> (дата звернення 15.12.2022).

Відео ресурси:

Бюджетний процес. Частина 1 / Програма USAID РАДА, 2017. URL: https://www.youtube.com/watch?v=hmPcO_izfd4 (дата звернення 1.06.2023).

Бюджетний процес. Частина 2 / Програма USAID РАДА, 2017. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Q_xSIO5uR3Q (дата звернення 02.06.2023).

Бюджетний процес. Частина 3 / Програма USAID РАДА, 2017. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KopK2AxDW10> (дата звернення 02.06.2023).

Бюджетний процес. Частина 4 / Програма USAID РАДА, 2017. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=kUckJPYyVw> (дата звернення 02.06.2023).

Вебінар «Портал громадського обговорення законопроектів ВРУ» / Програма USAID РАДА, 2017. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ikUrLz2BZ4w> (дата звернення 17.05.2023).

Вебінар «Все про електронні петиції до Верховної Ради України» / Програма USAID РАДА, 2017. URL: https://www.youtube.com/watch?v=X2_Ax7pO9nA (дата звернення 10.05.2023).

Електронні петиції - це просто / Програма USAID РАДА, 2017. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7p-fn65xKTc> (дата звернення 10.05.2023).

Звернення до народного депутата / Програма USAID РАДА, 2017. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=plqmhkQB1vc> (дата звернення 19.07.2020).

Про установчу функцію Верховної Ради. 2019 / UNDP Ukraine. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=F169G6HhYRc> (дата звернення 03.06.2023).

Семінар-тренінг щодо процедури затвердження Державного бюджету (ч.1) / Програма USAID РАДА, 2019. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=JAcivBwrLOE> (дата звернення 06.06.2023).

Як правильно працювати з депутатами. Відео опідказка для активних громадян / Програма USAID РАДА, 2017. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=5mvzuV-YJxE> (дата звернення 15.05.2023).

Як працюють парламентські комітети / Громадянська мережа ОПОРА, 2017. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Sw69waZJd9Y> (дата звернення 13.06.2023).

Інформаційні ресурси:

Бібліотека Київського Національного університету будівництва і архітектури. URL: <https://library.knuba.edu.ua/> (дата звернення 11.06.2023).

Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення 11.06.2023).

Національна парламентська бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/> (дата звернення 12.06.2023).

Освітній сайт Київського Національного університету будівництва і архітектури. URL: <https://org2.knuba.edu.ua/> (дата звернення 11.06.2023).

Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. URL: <https://korolenko.kharkov.com/> (дата звернення 08.06.2023).

20) Система оцінювання навчальних досягнень (розподіл балів):

Поточне оцінювання			ІЗ	Екзамен	Сума балів
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3			
15	15	10	30	30	100

21) Умови допуску до підсумкового контролю:

Іспит може проводитись в усній або письмовій формі. Це визначається за домовленістю викладача та студентів.

Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова екзаменаційна сесія.

Студент, який має менше 8 балів по двох модулях, не допускається до складання іспиту. В цьому разі він повинен виконати додаткове завдання по змісту відповідних модулів в період між основною та додатковою екзаменаційними сесіями.

Студент, який не здав та/або не захистив індивідуальне завдання, не допускається до складання іспиту. В цьому разі він повинен виконати та захистити індивідуальне завдання в період між основною та додатковою екзаменаційними сесіями.

Студент має право на оскарження результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

22) Політика щодо академічної доброчесності:

1. Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

2. Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

23) Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни:

<https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2837>